

Kürtleşen türkmenler

Category: Kitapcy,Taryhy makalalar
написано kitapcy | 22 января, 2025
Kürtleşen türkmenler

KÜRTLEŞEN TÜRKMENLER

Türk topluluklarından bazılarının ilişkkiye girdiği milletlerle kaynaşarak eridikleri, İran ve Afganistan'da olmak üzere Türk oymaklarının bir kısmının kültürel değişime uğradıkları görülür.[1] Bunun gibi Türk boyları arasında da böyle karışımlar ve erimeler söz konusudur. Asırlar boyunca yaşanan boy mücadeleleri ve yapılan göçler esnasında kimi Türk boylarının başka Türk boyları arasına girerek ana boy adını unuttukları ve tabi oldukları boyun adıyla anıldıkları bilinmektedir. Kimi zamanda boyların birleşiminden yeni boylar teşekkül etmiştir.

Yaptığımız araştırmalarda aslını unutmuş Afşar kökenli kişi veya köylerin kendisini Türk, Türkmen, Yörük, Yerli, Köylü gibi adlarla tanıttıklarına, hatta bunlardan bazılarının aralarında geçen münasebetler dolayısıyla Afşarları pek sevmediklerine tanık olduk. Maraş Elbistan'lı birisi kendilerinin aslını anlatırken "Biz Türkmen'iz. Bizim köye Dodurlular denir, komşu köyümüz ise Afşar köyüdür." demişti. Dodurluların Recepli Avşarlarının bir obası olduğunu öğrendiğinde çok şaşırmıştı. Bu köyün oba adını muhafaza etmesine rağmen ana boy adını unuttuğu görülüyor. Kimi yerlerde ise boylar, azınlıkta kaldıkları için yörede etki ve nüfus olarak baskın olan aşiretin adıyla anılmaya başlanmıştır. Adana'da Varsaklar, Antep'te ise Beydililer arasındaki Avşarlar buna örnek verilebilir. Diğer bir husus ise, Alevi Türkmen boylarının durumudur. Bunlar, Sünni-Alevi farklılaşmasından dolayı genel ad olan Alevi adını kullanmışlar ve boy adlarını muhafaza edememişlerdir. Bu yazıda ülkemizde ve çevresindeki topraklarda yüzyıllar boyu meydana gelen Türk boyları arasındaki kaynaşmaya örnek olacak

böyle bir olaya değineceğiz. Bu “Türkmenlerin Kürtleşmesi” hadisesidir. Peki, insanlarımızın kendisini yukarıda sıraladığımız isimlerle ifade etmesi mesele olmuyor da neden “Kürt” adını taşıyınca sıkıntı çıkarıyor. Bunun sebebi Kürtlüğün, Türk milletini ve devletini bölüp parçalamak isteyen mihrakların kullandığı bir unsur olmasıdır. Açık söylemek gerekirse Kürtlük, Türklükten ayrı bir şey değildir. Bu yüzden bir Türk’ün Kürtleşmesi veya bir Kürdün Türkleşmesi, biraz önce bahsettiğimiz Türk boyları arasındaki kaynaşmalara örnektir. Biz olaya böyle bakıyoruz ve işin aslı da budur. Ancak geriye dönüp baktığımızda tarihimizde Kürt olayı çok farklı cereyan etmiştir. Dış güçler, Kürtleri Türk devletinin başına bela etmek için inanılmaz oyunlar oynamışlardır. Ancak o dönemlerde ve günümüzde dahi bu oyunlara alet olmayıp erdemli davranan Kürt aşiretleri oldukça fazladır. Kürt konusunda bizim politikacıların da ihmalkar davrandığını belirtmek yerinde olacaktır. Yapılan bir çok araştırma sonunda Kürt adı ile tanınan insanların önemli bir kısmının Türk boylarından geldiğinin kanıtlanmış olması aslında sorunu halletmiş oluyor. Yani kimi kimden koparacaklar. Öz, aslına ihanet etmez. Edenlerin soyunu bir araştırın bakın neler çıkacaktır. Abdullah Öcalan’ın Ermeni asıllı olduğunu görürüz. Öldürülen PKK militanları arasında çok sayıda sünnetsiz kişilerin olması da bu açıdan önemlidir. Bu kişilerin Kürtlere de düşman olduğu unutulmasın.

Kürt olayının bu hallere gelmesinde hükümetlerin milli politikalarının olmaması, Kürtlerin Türklükleriyle olan ilgilerinin akademik bir tez olarak kabul edilmemesi ve politik kaygılar sebep olmuştur. Bütün bu sebepler zamanla Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Türkmen cemaatlerinin Kürtleşmiş olmalarına veya Kürtleşmeye doğru gitmelerine sebep olmaktadır.[2] Bu sebeple Bazı bölgelerde Kurmanç adı altında Türk dilinden Bayat, Bayındır, Salur, Beydili, Döğer, Büğdüz, Yıva, Karkın, Küresinli (Kasımoğlu), Milli, Karakeçili, Türkan, Tilki, Atmalı, Kızkapanlı, Çakallı... gibi Türkmen boylarıyla birlikte Avşar Türkmenleri de uzaklaşmış ve Türklüklerini unutmuşlardır.[3] Kürt denilen bu insanların

şahıs adları da Türkçe'dir. Sözelimi, Milli aşiretine mensup kişiler arasında adı Avşar olanlar vardır.[4] Bugün hala Kürtler arasında Avşar adlı obalara rastlanması önemlidir.[5]

■ Kürtlerle İlgili Genel Bilgiler

Kürtlerin Coğrafi ve Demografik Dağılımları. Kürt adı verilen topluluklar Türkiye (Güneydoğu ve doğusunda), İran (Kuzeybatı ve batısında yoğun olarak yaşadıkları gibi, Ardelan, Hemedan, Kirmanşah, Luristan'da ve Mazenderan, Horasan ile Isfahan'da da bulunurlar), Irak (Kuzeyinde), Suriye (Kuzeyinde) ve çok az sayıda olmak üzere Kafkasya'da (Azerbaycan, Ermenistan) ve Orta Asya'da (Kazakistan) yaşamaktadırlar. Bu unsurların hiçbir zaman kalıcı, politik bir birlik kuracak kadar kalabalık olmadıkları ve aralarında siyasi, kültürel önemli farklılıklar bulunduğu görülmektedir. Kürtlerin nüfusları ile ilgili verilen rakamlarda çelişkilidir ve bazıları propagandaya dayalı tahmini verilerdir. Kürtler konusunda tarafsız denilebilecek çalışmalar Hollandalı Martinus Martin Van Bruinessen tarafından yapılmıştır. Bu kişi dünyadaki Kürt nüfusunu 15-16 milyon olarak vermekte ve bu nüfusun 3.5 milyonunu İran'da, 3 milyonunu Irak'ta, 500-600 bininin Suriye'de, 7-8 milyonunun Türkiye'de ve küçük gruplar halinde Sovyet Rusya'da yaşadığını belirtmektedir. Javed Ensari ise Kürtlerin 15 milyondan biraz fazla olduğunu ve bunun % 34'ünün Türkiye'de (5 milyon), % 25'inin İran'da, % 24'ünün Irak'ta, % 11'inin Suriye'de, % 3-5'inin ise Sovyet Rusya'da olduğunu kabul etmektedir. Eski Sovyet kaynakları ise (1983 tarihli) Suriye'de 825.000, Türkiye'de 9 milyon, Irak'ta 3.5 milyon, İran'da 4.5 milyon Kürt olduğundan bahsederler. Bunun yanında propagandaya yönelik olarak bu nüfusu Türkiye'de 20 milyona kadar çıkaranlar vardır. 1927 yılında yabancı uzmanların kontrolünde yapılan ilk nüfus sayımında Türkiye'nin nüfusu 13,5 milyondur. Kürtlerin sayısı ise 900 binden biraz fazlaydı. Bu sayım Kürtlerle ilgili doktora çalışması yapan Mesud Fany'i haklı çıkarmaktadır. Fany, 1930 yılında bütün verileri inceleyerek dünyadaki Kürt nüfusunun 2.789.000, Türkiye'de ise

yaklaşık 1 milyon olduğunu söylemişti. [6]

Burada bir yanlış yargı da Doğu ve Güneydoğuda yaşayan insanların hepsinin Kürt zannedilmesidir. Bu bölgelerimizde Türkmenler, Terekemeler, Tatarlar, Çerkezler, Araplar, Süryaniler, Yezidiler... de bulunur. Anadolu'nun her yerinde olduğu gibi Türkler bu bölgemizde de nüfus olarak çoğunluktadır. Mesut Fany de Ağrı, Diyarbakır, Elazığ, Malatya ve Urfa'da Türklerin ezici çoklukta olduğunu belirtmişti. 1985 yılında Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da konuşulan birinci dilin tespitiyle ilgili istatistikte ise 9.903.000 toplam nüfusun 2.766.000'i (% 28) ana dilini Kürtçe, 7.374.000 kişi (% 72) ise anadilini Türkçe olarak yazdırmıştır. Kürt olarak kabul ettiğimiz kişilerin de çoğu Türkmen asıllıdır (Kara-Keçililer, Döğerler, Şavak, Beritan, Hormek gibi).

Hakkari'nin Çukurca ilçesindeki halk kendilerinin bundan 350 yıl önce batıdan geldiklerini, en son geldikleri yerin Botan (Cizre civarı) olduğunu, daha geriyi bilmediklerini ifade etmektedirler. Elde edilen veriler onların Antep civarındaki Türkmenlerden (Beğdili boyu) olduklarını göstermektedir.

Kürt adının etimolojik açıklaması. "Kürt" kelimesi, Kürt oldukları iddia edilen Kurmanç, Guran, Lur, Kalhur gibi aşiretlerin ağızlarında "Kürt" diye bir kelime bulunmamaktadır. Ayrıca İrani ve Ari dillerde de böyle bir kelime yoktur. Arapça'da bulunan Kürt kelimesi ise bu dile Türkçe'den gelmiştir. Bu yüzden "Kürt" terimini Türkçe'de aramak zorundayız. Bu açıdan bakıldığında tarihte "Kürt" adına bir boy adı olarak ilk defa Yenisey'deki Kök-Türk kitabelerinden ELEGEŞ YAZITI'NDA rastlıyoruz. Burada, Kürt boyu Gök-Türklerden olup beylerinin adı "Alp Urungu" idi.[7] Türk tarihinde "Kürt" adıyla bilinen diğer bir Kürt boyunu da Macarları oluşturan 7 boydan biri olarak görüyoruz. Bunların Yenisey'deki Kürt Türklerinden olup Gök-Türk çağında Macarlara katılarak Balkanlara geldiği anlaşıyor.[8] Büyük Macar alimi Gy. Nemeth, "Yurt Kuran Macarlar'ın Tarihi" adlı eserinde Macar boy düzenini anlatırken, Kürtlerden bahsederek şöyle diyor "Söylediğim gibi Kürt, Yenisey civarındaki bir Türk boyudur." [9]

Türkçe’de Kürt teriminin anlamına gelince, Divan-ı Lügati’t-Türk’te “Kürt” terimi kar yığını, çığ, bir çeşit kayın ağacı şeklinde izah edilmiştir.[10] Diğer Türk lehçelerinde ise Kürt kelimesi genellikle kar yığını anlamına geliyor. Ünlü Macar alimi Gy. Nemeth, Kürt kelimesinin Türklerde kabile adı olarak kullanıldığını ve kar yığını anlamına geldiğini yaptığı akademik çalışmalarla kanıtlamıştır.[11] Ayrıca Türklerde boy adları alınırken hal, tavır ve hava olaylarını bildiren terimlerin kullanıldığını görüyoruz. Buna Argın, Çuvaş, Boran, Karluk gibi boy adlarının yanında Kürt adı da örnek olarak verilmiştir.[12] Ayrıca Türk yer adları incelendiğinde bir çok yer Kürt adını taşır.

Kürt kelimesiyle açık bağı olan ve Avşarların da kullandığı bir “Kürümek” fiili vardır. Bu fiil, kar yağdığı zaman karın kapattığı yerlerin temizlenmesi anlamında kullanılır. Sözelimi, “evin önündeki yada damdaki karı kürüyün” denilir. Bu kullanım Kürt kelimesinin anlamıyla da birebir örtüşmektedir.

Yabancı kaynaklara gelince İran ve Arap kaynaklarında “Kürt” terimi göçebe hayat tarzına verilen bir ad olarak görülmektedir. İslam kaynaklarında İran’daki göçebe Deylemliler “Tabaristan Kürtleri”, göçebe Araplar da “Suristan Kürtleri” diye geçmektedir. İbn-i Rusta, Avrupa’daki Lombartların yaşayışlarını anlatırken “aynen Kürtler gibi yaşadıklarını” vurgulamaktadır. Kirman bölgesindeki Sind asıllı Cuf’lar da göçebe olduklarından dolayı İbn-i Havkal tarafından bir Kürt grubu olarak gösterilmiştir. Taberi’deki bir kayıttan, Partların son hükümdarı Ardavan, Sasani İmparatoru Ardaşir’i aşağılamak için “Kürtlerin çadırları altında büyütülmüş Kürt” şeklinde tasvir etmektedir. Yine Strabon’da geçen Kyrtioiler, Mardesler ve Ermenistan civarındaki gruplar, ırken farklı oldukları halde hayat tarzından dolayı Kürt olarak bilinmektedirler. Minorsky, bunların Kürtçe denilen bir ortak dillerinin olmadığını itiraf etmiştir. Mesela, anadilleri Farsça olan Kuh-Gilu ve Bahtiyari göçebeleri Araplara göre “Kürd’e benzer aşiretlerden oluşmuştur”. 451 yılında Kafkasya’dan inerek Mugan’ın

güneyinde yerleşmiş olan Akhun Türkleri, 12. Yy'da Mugan Türkmenleri diye adlandırılırken, Arap kaynakları bunlardan "İskan edilmemiş Kürtler" diye bahsetmektedir. Kürtler konusunda tarafsız bir eser yazan Martin Van Bruinessen, Kürt teriminin etnik yada ırkı yapısına bakılmaksızın göçebeleri ifade için kullanıldığını vurgulayarak günümüzde Huzistan'daki Arapça konuşan aşiretlerin bile Araplarca Kürt olarak adlandırıldığına dikkat çekmektedir.[13]

Diğer taraftan Ermeniler, tarihi kayıtlarında komşuları olan bütün Kürtlere "Oğuz-an" (yani Oğuzlar) kelimesinden bozma olarak "Khujan" derlerdi ki, bu kelime Ermenicede de aynen Dede Korkut'taki Oğuz kelimesinin anlamı gibi "çokluk, kalın-halk, kalabalık" anlamına gelirdi.[14]

Osmanlı arşivleri incelendiğinde Kürt, göçebeleri ifade için kullanılan bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır. Diyarbakır bölgesine ait defterde "Ekırad-ı aşayır" (aşiretlerin Kürtleri) terimi görülüyor. Burada açık bir şekilde aşiretlerin göçebeleri ifade edilmiştir. Diğer bir ifade de "Ekırad-ı Türkman" (Türkmenlerin Kürtleri) terimidir. Bu da yine Türkmen cemaatlerinin göçebe olanlarını belirtiyor. Kilis bölgesi defterinde ise Yörüklerden bahsedilirken, bunların "Ekırad" yani Kürt oldukları daha açık bir ifadeyle göçebe oldukları kayıtlıdır. Bunun gibi Osmanlı belgelerinde bazı Türkmen cemaatlerinin karşısında "Ekırad taifesi" (Tabanlı, Recepli Avşarı gibi), Kürt cemaatlerinin karşısında ise "Türkman, Türkman yörükanı" (Lek, Hacılar, Mahmudi gibi) ibaresi bulunmaktadır.[15] Maraş'ın merkez köylerinden olan "Kürtleravşarı" köyü böyle bir anlam yüklenmiştir.

Anadolu Türk folkloruna baktığımızda ise Türkmen topluluklarında "Kürt" terimi ile dağlarda yaşayan ve kanun-nizam tanımayan aşiretler kastedilmektedir. Özellikle Afşar Türkmenlerini ilgilendirdiği için burada Ali Rıza Yalğın'ın tespitlerini aktarmak yerinde olacaktır.

1937 yılında Endel köyünden İbiş Kahyaoğlu Molla Ömer, Yalğın'a Dadaloğlu hakkında şunları söylüyor "O, bizden değil, Dadaloğlu Avşardır. Reyhanlı'dan Mürseloğlu ile Bozdoğanlı'dan Çapanoğlu Binboğa'ya Sahra'ya gitmişler. Canları iyi aşık

istemiş. Dadaloğlu'nu Afşar içinden çağırmışlar. Aşık gelmiş. Ona, birkaç türkü söyle, söyle ama içine Avşarı katma demişler. Dadaloğlu'na karı boşatmışlar. Dadaloğlu söz vermiş, türküye başlamış. Fakat hiç çare yok gine Avşarı karıştırmış ve dinleyen beylere demiş ki "sıraya gelirse aşık, kafiye den geçmez. Ben Safiye'den geçerim ama kafiye den geçmem." Karısını talak ile boşayıp yine Avşardan bahsetmiş." Ömer ağa devamla "Aşirette dağlarda yaşayanlara "Kürt" derler. Bir gün Cerit'ten Bekir Hasan bey, Dadaloğlu'nu odasına çağır mış, türkü söyletiyormuş. Mecliste iki adam Dadaloğlu'nu dinlerken birbirinin kulağına fısıldamışlar. Demişler ki : "Bu aşık iyi aşık, ama Kürt olmasaydı." Dadaloğlu bunu duymuş, söylediği türküyü bırakmış bu heriflere cevap vermiş.

Atına vurdu da gümüş i reşme Yoğ, yoğ olmuş da gidiyor göçü
Tecerli'den Cerid'e baş koşma Bağ ve bostan olmuş evinin içi
Ha dence bin atlısı binerde serçeşme Darılınca da Şammar'a
yiyirdi göçü

Mürseloğlu Kürt yeğeni değ elmi Kerimoğlu Kürt yeğeni değ elmi.

Türkmen toplulukları arasında Kürt adı, yalnız dağlarda yaşayanlara verilen isimdir. Bunun için Kürt ismi Türkmenler arasında yabancı bir isim değildir".[16] Molla Ömer'in bu anlattıklarından anlıyoruz ki Kürt adı ırkı değil bir sosyal yaşam biçimini göstermektedir. Çünkü Dadaloğlu bir göçebeydi. Aynen bunun gibi günümüzde Akseki-Hadım arasında bulunan Tanrı Dağı eteklerinde Türkçe konuşan Yöröklere bölge halkı göçebe oldukları için Kürt demektedirler.

Yine buna benzer bir anlatım da Mehmet Eröz'ün, Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesine bağlı Afşar Söğütlü köyünden Aşık Ömer'in kız kardeşinden derlediği bir şiirde geçiyor.[17] Bu şiirde adı geçen Türkmen beyleri Kürt olarak (kanun nizam tanımayan) tanıtılmıştır.

Delme dakma değ el, evvelden ağa Ah ediyor garaları görenler
Bal sumak çektirir solundan sağa Tütünün sündüğü yere atı
salarlar

Umucuya verir atınan deve Üç tuğlu vezirden duzzak alanlar

Bektaşoğlu Kürt yeğeni değelmi Mursaloğlu Kürt yeğeni değelmi.

Avşar gedip gerisine dönünce Çarşı bazarıdı evinin içi
Ördekli'de belli yurdu konunca Avşar iskan getti neyidi suçu
Hah demeden bin atlısı binince Düşmanın üstüne çekerdı göçü
Avşar Beğ Kürt yeğeni değelmi Avşar Beğ Kürt yeğeni değelmi.

Atlar enerde babam çeşmeye Aşşığın dalgası galman kusura
Ebbeğesi vurur gümüş ireşme Bizim eller iskan gitti yesire
Cerid'inen Tecir'e baş goşma Boğazı çanlı gartal endi Mısır'a
Gücüğaloğlu Kürt yeğeni değelmi Göveloğlu Kürt yeğeni değelmi.

Bazı bölgelerimizde Alevi inançlı Türkmenlere Sünnilerce Kürt adı verilmektedir. Maraş'ın Afşın ilçesinde yaptığımız araştırma sırasında yaşlı kişiler Alevi köylerinden bahsederken bunlara Kürt dediler. Ancak bölgedeki Alevi köyleri hep Türkmen idi. Bunu sorduğumuzda Kürt kelimesini Alevi anlamında kullandıklarını belirttiler. Nitekim Ordu çevresinde de Alevi Türkmenlere yöre halkı halen "Kürtünnü" diyor.

Ülkemizde bu gibi adlandırmalarda bir mesele de kişinin yaşadığı yerle ilgili soy adlandırmasıdır. Yani doğudan gelen herkes halk nazarında Kürt'tür. Aynı şekilde Karadeniz'den gelenler Laz, güneyden gelenler fellah (Arap), batıdan gelenler ise Bulgar, Sırp, Hırvat vs.. olarak tanımlanır. Rahmetli Hamdullah Suphi Tanrıöver, 1924 yılında yazdığı bir makalede bu yaraya parmak basmış ve "Sorarım size Türk kimdir, nerede yaşar" diye de haklı olarak sormuştur. Geçen bunca zaman içerisinde bu meselenin halen halledilememiş olması içler acısıdır.

Halkımız, yaşadığı yere sonradan gelenleri belki de korunma içgüdüsüyle önce dışlamış, sonra ilişkilerini geliştirmiştir. Ama ne kadar yakınlaşırsa yakınlaşınsın onun sonradan geldiğini asla unutmamıştır. Sözelimi, köylerimizde aileler arasında bir mesele çıktığında "zaten dedesi filan yerden gelme değil mi" diye belki de yüzlerce yıl önce gelip yerleşmiş te olsa sonradan gelme ailelerin dışlandığına çok şahit olmuşuzdur.

İşte Kürt kelimesi, bir çok yöremizde bu anlamıyla

kullanılmıştır. Buna en güzel örnek, Kayseri Hacılar ilçesinde yaşayan Kürtler sülalesidir. Bu sülale aslen İmamkulu köyünden gelme olup Avşar'dır. Ancak Hacılarlılar, sonradan gelen bu sülaleyi dışlamış ve Kürt olarak adlandırmıştır. Buna benzer bir adlandırma da Avşarlar arasında kullanılıyor. Avşarlar, aralarında sorun olan kimi köyleri Avşarlıktan çıkararak reddederler. Develi tarafına doğru sıralanmış bazı Avşar köyleri Varsak olmaktan, Pınarbaşı'ndaki bazı köyler de Arap yada Abdal olmaktan kurtulamaz. Hatta Arap Hasanlı obası kimi zaman Arap asıllı kimi zaman da Ermeni asıllı olarak halk telakkisinde yaşar durur. "Falan köy nasıl, emmi" dediğinizde "Yav, onlarda Avşar mı yiğenim. Avşarlığa sahip çıkarlar. Asıl Avşar bizik..." diye başlayan bir sürü hikaye dinlenebilir.

Başka bir olay ise Kürtlerin geleneksel olarak Afşarlara duydukları yakınlıktır. Kürtler arasında yaygın bir inanışa göre Kürt ile Afşar emmi-oğludur. Vaktiyle Horasan'dan gelen üç kardeşin birinden Kürtler, diğerinden de Afşarlar türemiştir. Bu anlatımın büyük oranda Türk kültür izleri taşıdığını söylemeye gerek yok. Bir kere Horasan'dan gelme ifadesi Türklük kokmaktadır. Kürtlerle ilgili yapılan araştırmaların çoğunda yaşlı Kürtlerin "Biz Horasan'dan gelme Türk'ük" dediği kaydedilmiştir. Bundan rahatsız olan bazı yazarlar ise Horasan'ın Türk yurdu olmadığını ispatlamak için kaleme sarılmışlardır (Faik Bulut, Horasan Kimin Yurdu). Amaç Kürd'ü Türk'ten koparmak. Peki Afşar-Kürt yakınlığı nereden geliyor. Bir kere Kürtler arasında önemli miktarda Afşar asıllı obalar mevcuttur. Osmanlının uyguladığı iskan sırasında da bu iki topluluk çoğu zaman birlikte hareket etmiştir. Diğer taraftan Kürtlerle Afşarlar belli bir zaman bir arada yaşamışlardır. Özellikle Lek Kürtleri bu konuda önemlidir.

Lek Kürtleri, 200 yıl boyunca Recepli Avşarlarıyla beraber konup göçmüştür. Bu Kürtler, Recepli Avşarına bağlıydılar. Her iki topluluk arasında sıkı akrabalık ilişkisi kurulduğu da malumdur. Bazı Afşar köylerinde Lek asıllılara rastlanmaktadır. Burada şunu da belirtelim bu Kürtler eskiden beri Türkçe'den başka dil bilmezler. Halen Adana'nın Kozan ilçesine bağlı 5 Lek köyünden (Hacılar, Üçdut, Hamamlı,

Aslanlı ve Gökçeyol. Bu köylerden Hacılar, tamamen Avşar'dır. Kayseri'nin Hacılar ilçesinin aslen bu köyden geldiği de söylenmektedir.) Hamamlı ve Aslanlı köyü Tomarza'nın Zelhin köyündeki Avşarlarla eskiden kurulmuş olan akrabalık ilişkisi nedeniyle yakın döneme kadar bağlarını koparmamıştır.[18] Lek obaları ise halis Türkmen boylarından oluşmuştur (Akbaş, Kırıntılı, Kızıl-Koyunlu ve Hacılar).

Afşarlar ile Lek Kürtleri arasındaki ilişki Anadolu ile sınırlı değil. 19. Yy ortalarında İran'da bulunduğu sıralarda buradaki Türk aşiretleri ile ilgili bilgiler toplayan Lady Shell, Fars bölgesi oymakları arasında Türk ve Leklerden oluşmuş Kaçar-Afşar adlı 100 Lek evinden müteşekkil bir oymaktan bahsetmiştir.[19]

Görüldüğü gibi Avşarlar ile Kürtler arasında bir yakınlık söz konusudur. Diğer taraftan bir çok Avşar obası doğu illerimizde yerleşerek o bölgenin dokusunda yer almıştır.

Adnan M.KAYA
Memduh YAĞMUR

Tarih öğretmeni , Avşar Türkmenleri Tarihi kitabı (Kayseri 2004) yazarı

Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğr.Gör.

[1] Z. Velidi Togan, Umumi Türk Tarihine Giriş, Enderun, İstanbul 1981, s.206 Yabancılaşan Boy Ve Oymaklar Şunlardır : Senceri, Salgur, Ağaç-Eri, Bayat, Çur, Kücat, Halaç, Ilak, Avşar, Beydili, Yıva, Tilki, Uluğ-Çinler.

[2] Orhan Türkdoğan, "Kürtlerin Kimliği Ve Günümüz Siyasi Gelişmeleri", Doğu Ve Güneydoğu Anadolu Üzerine Araştırmalar I, Boğaziçi, İstanbul 1992, s.53

[3] Mehmet Eröz, "Kürt Adı Üzerine", Doğu Ve Güneydoğu Anadolu Üzerine Araştırmalar I, Boğaziçi, İstanbul 1992, s.83-4. Ziya Gökalp, Kürt Aşiretleri Hakkında Sosyolojik Tetkikler, Sosyal, İstanbul 1992, muhtelif sayfalar.

[4] Abdulhaluk Çay, "Türk Milli Bütünlüğü İçinde Doğu Anadolu Aşiretlerinin Sosyo-Ekonomik Ve Kültürel Yapıları Ve Bölücülük Meselesi", Doğu Ve Güneydoğu Anadolu Üzerine Araştırmalar III,

Boğaziçi, Ankara 1992, s.23

[5] Köprülü, "Afşar", İA, s.29. Kırzioğlu, Kürtlerin Türklüğü, s.102. Hilmi Göktürk, Kürtlerin Soy Kütüğü Ve Boy Tarihi, İstanbul 1978, s.141-9

[6] Abdulhaluk Çay, Her Yönüyle Kürt Dosyası, Turan Kültür Vakfı, İstanbul 1994, s.27-31

[7] Hüseyin Namık Orkun, Eski Türk Yazıtları III, TDK, İstanbul 1940, s.180

[8] Laszlo Rasony, Tarihte Türklük, TKAE, Ankara 1993, s.114, 121, 128. İbrahim Kafesoğlu, Türk Milli Kültürü, Boğaziçi Yay., İstanbul 1989, s.165-66

[9] Çay, Her Yönüyle Kürt Dosyası, s.266

[10] Kaşgarlı Mahmut, Divan-I Lügati't-Türk, (Besim Atalay),

[11] Çay, Her Yönüyle Kürt Dosyası, s.273-74. Kazakça'da Kalın Kar Yığını (Kürt) Ve Yeni Yağmış Kar (Kürtlük), Şorca'da Çığ (Kürt), Tarançılarda Yeni Yağmış Kar (Kürt), Çuvaşça'da Karların Dağda Oluşturduğu Saçak Şeklindeki Çıkıntı (Kürt), Uygurca'da Kar Denizi Veya Kar Çölü (Körtük), Tatarlar (Kört), Teleütler (Körtük), Soyonlar (Körtük), Kırgızlar (Körtük Ve Kürtkü) Ve Yakutlarda İse Kar Yığını (Kürçük) Anlamına Gelmektedir.

Bütün Bu Anlamıyla Kürt Adı Halen Anadolu'da Kullanılır. Niksar'da Diz Boyu Yağan Kar İçin "Yollar Çok Kürtüklü" Deyimi Kullanılır. Çocuklar Karları Yuvarlayarak Yaptıkları "Kürtük"lerle Oynarlar. Kars'ta Diz Boyu Veya Atın Batmayacağı Şekilde Sık Ve Sert Olan Kara "Kürtük" Denir. Yaz Aylarında Aniden Bulgur Kırmısı Büyüklüğünde Yağan Donmuş Kara Da "Kürt Yarması" Adı Verilir. Bilecik İli Söğüt İlçesi Küre Köyünde Kalın Kara "Kürt Atkını" Denir. Çorum İskilip'te De "Kürtük" Denir.

[12] İbrahim Kafesoğlu, Türk Milli Kültürü, s.218

[13] Abdulhaluk Çay, Her Yönüyle Kürt Dosyası, s.261-63

[14] Fahrettin Kırzioğlu, "Kürtlerin Kökü Oğuzların Bogduz ile Becen Boyundandır", TK, Ankara 1963, s.34

[15] Çay, Her Yönüyle Kürt Dosyası, s.268-72. Cevdet Türkay, Osmanlı İmp'da Oymak, Aşiret Ve Cemaatler, Tercüman, İstanbul 1971, Muhtelif Sayfalar.

[16] ay, s.279-81

[17] Mehmet Eröz, Kürtlerin Menşei Ve Türkmenlerin Kürtleşmesi, İstanbul 1966, s.19-20

[18] Recepli Avşarından olan Kadirliiler sūlalesinin dedelerinden biri zamanında Aslanlı köyündeki Alliş Ağa'nın kızı ile evlenmiş, bu kadından doğan çocukların nesline halen köyde Allişler denir. Kadirliiler sūlalesinin asıl ismi Cingıllıoğulları'dır. Cingıllıoğulları Taf köyünde de vardır.

[19] Sümer, Oğuzlar, s.363

<https://iskramagazine.wordpress.com/2014/09/19/kurtlesen-turkm-enler/>

Taryhy makalalar